

Medicin og euforiserende stoffer i trafikken i Danmark

28.06.2006

Inger Marie Bernhoft, Seniorforsker, Danmarks TransportForskning

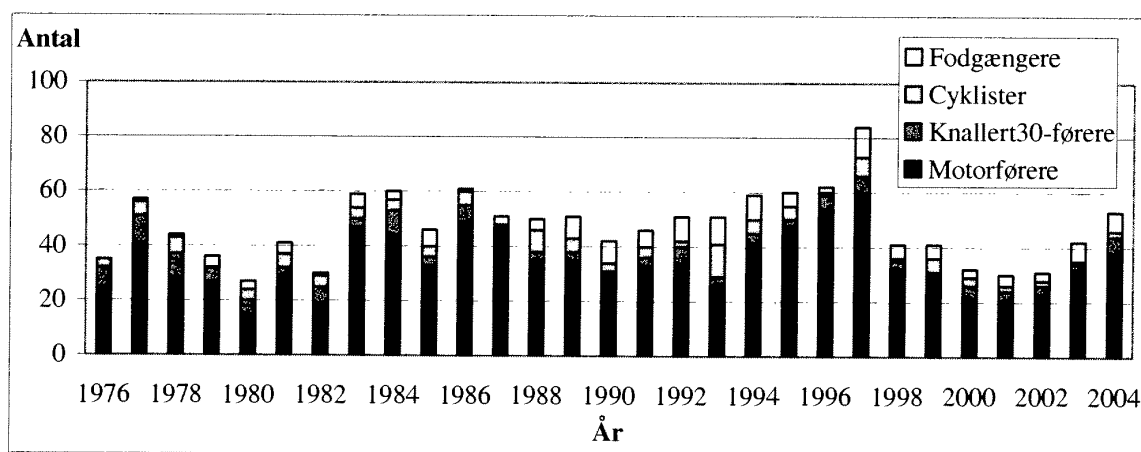
Omfang af problemet i trafikken

Den eneste undersøgelse, der findes om situationen i den danske trafik, er fra 2000 (2), hvor 1000 tilfældige bilister i Holstebro politikreds blev standset af politiet og bedt om at afgive en spytp prøve. Det var frivilligt at deltage, men frafaldsprocenten var ubetydelig. Bekræftelsesanalyser af spytp prøverne viste, at 1,3% af de standsede bilister var positive for ét af de narkotiske stoffer amfetamin/metamfetamin, hash, kokain eller opiat og 0,7% var positive for benzodiazepiner.

Koncentrationen af et stof i blod ligger til grund for at kunne vurdere en førers påvirkethed, men da der i dag er begrænset viden om sammenhængen mellem koncentrationen i spyt og blod, er det vanskeligt at vurdere påvirkethed på grundlag af spytp prøver. Det blev dog anslået, at for omtrent halvdelen af de positive bilister kunne påvirkningen antages at have haft indflydelse på deres trafikikkerhed. Da resultatet er baseret på en stikprøve fra et begrænset geografisk område kan det dog ikke betragtes som landsdækkende.

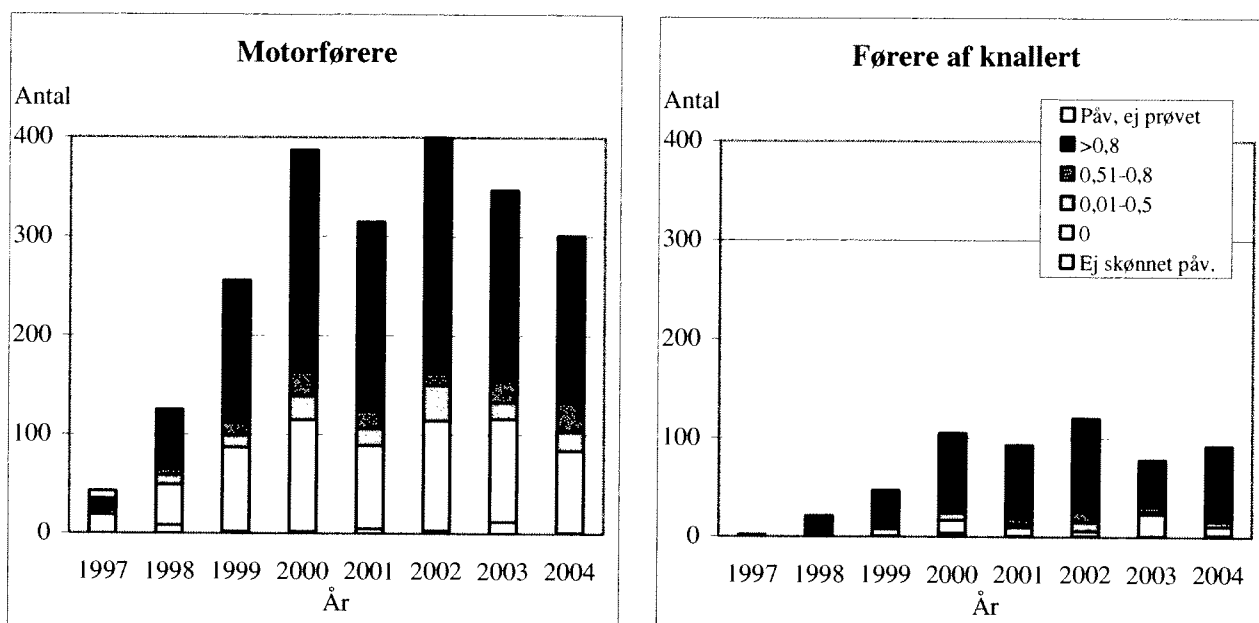
Omfang af problemet i færdselsuheld

I Danmark registreres det, hvis der hos en fører i et personskadeuheld er påvirket af medicin eller euforiserende stoffer, se figur 1. I årene 1976-1982 var der dog kun oplysning om påvirkning af medicin.

Figur 1. Førere/fodgængere i personskadeuheld, der er påvirkede af medicin (1976-1982) samt medicin og andre stoffer (1983-2004)

Fra og med 1997 blev der indført en ny oplysning i uhedsregistreringen. Det drejer sig om de førere eller fodgængere, der har afgivet en blodprøve, men hvor der på indberetningstidspunktet ikke er oplysning om resultatet af blodprøven i relation til medicin og euforiserende stoffer. I figur 2 vises blodalkoholpromillen for motorførere samt førere af knallert, der har afgivet en blodprøve i forbindelse med mistanke om påvirkning af andet end alkohol. De tilsvarende figurer for cyklister og fodgængere er ikke vist, da antallet er ubetydeligt.

Figur 2. Blodpromille hos motorførere og førere af knallert i personskadeuheld, der har afgivet blodprøve efter mistanke om påvirkning af medicin og euforiserende stoffer (1997-2004)

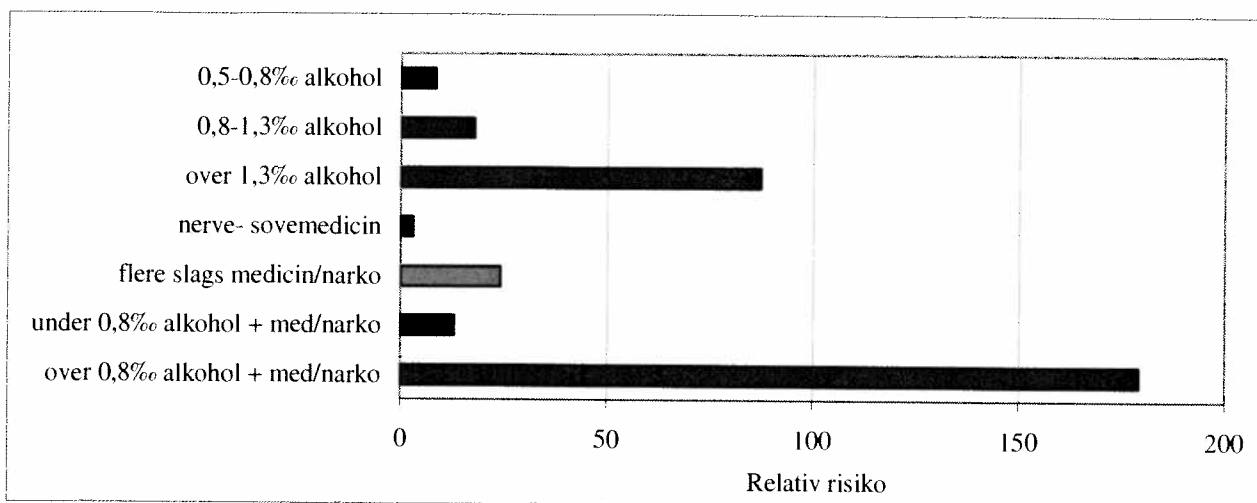
Som det fremgår af cirkulære nr. 11112 af 25 februar 1997, pkt. 3.3.7, foretages der normalt ikke analyser for påvirkning af andre stoffer end alkohol, hvis alkoholanalysen har vist at promillen oversteg 0,8. For motorførere viser figuren dog, at der i de fleste år er over 100 førere, hvis promille enten var 0 eller under 0,8 og hvor det derfor burde have fremgået, at prøverne fra disse personer også var analyseret for andre stoffer end alkohol. For førere af knallert er problemet væsentlig mindre.

Uheldsrisiko

I flere lande er det undersøgt, hvor stor en andel af de tilskadekomne førere, der har været påvirkede af andre stoffer end alkohol. Studier, der specifikt vurderer risikoen for at komme i uheld for påvirkede førere, er dog sjældne. Derimod findes der flere eksempler på studier af risikoen for at være skyldig i et uheld for påvirkede førere, f.eks. fra Australien (4), hvor det vurderes, at der for påvirkede førere er en overrisiko for skyldighed i et dødsuheld, men denne overrisiko er højere, hvis der er tale om påvirkning af alkohol eller en kombination af alkohol og andre stoffer, end hvis det drejer sig om stoffer alene.

I en hollandsk undersøgelse (1) under IMMORTAL-projektet blev den relative risiko for at blive involveret i et personskadeuheld udregnet på baggrund af viden om påvirkethed hos tilfældige bilister i trafikken (i alt 3799) og tilskadekomne bilister (i alt 184), der var indbragt til hospitalet. Prøverne fra bilisterne blev undersøgt for alkohol, amfetamin, ecstasy, hash, kokain, benzodiazepiner, morfin, kodein, tricykliske antidepressanter samt metadon. Det skal bemærkes, at resultatet er baseret på en stikprøve fra et begrænset geografisk område i Holland.

Analyserne viste (se figur 3), at risikoen for uheld er mange gange forhøjet, hvis bilister tager flere slags stoffer eller blander stoffer med alkohol.

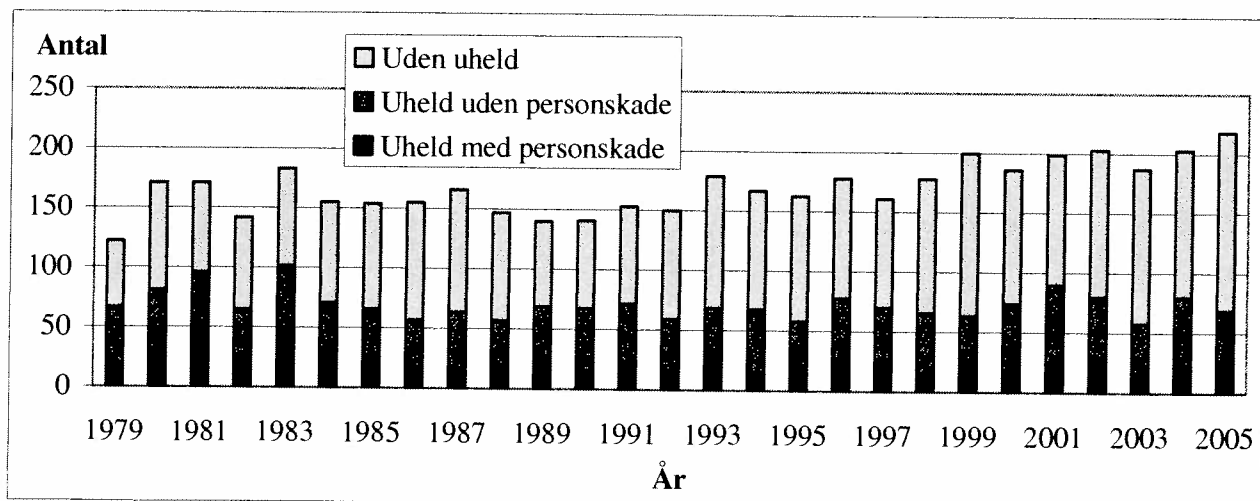

Figur 3. Relativ risiko for færdselsuheld for påvirkede førere (risiko for ikke-påvirkede førere=1)

Resultaterne viste også, at bilister med alkohol promille over 0,8 har en væsentlig forhøjet risiko for at komme i uheld, der kan sammenlignes med risikoen ved at køre påvirket af en kombination af flere stoffer eller påvirket af en kombination af alkohol samt et eller flere stoffer. Risikoen ved at køre påvirket af morfin var i projektet også væsentlig forhøjet, men dette resultat er ikke statistisk signifikant, hvorfor det ikke er vist i figuren. Andre stoffer enkeltvis udviste enten ikke en tilsvarende forhøjet risiko eller viste ikke signifikante resultater. F.eks. var den relative risiko ved påvirkning af hash ca. 1,5, men resultatet var ikke statistisk signifikant.

Afgørelser for overtrædelse af færdselslovens § 54, stk. 1

Der er kun omkring 200 afgørelser om året i sager om påvirkning af køreegenskaberne af andet end alkohol (3), se figur 4.

Figur 4. Afgørelser for overtrædelse af § 54, stk. 1, (medicin og narkotika) for årene 1979-2005

Rigspolitiets årsberetning giver oplysning om det årlige antal afgørelser for overtrædelse af § 54, stk. 1, både i forbindelse med personskadeuheld, materielskadeuheld og i sager uden uheld. Statistikken omfatter alle afgørelser, inklusiv tiltalefrafald og frifindelser, både for personer med og uden et CPR-nummer. I tilfælde af, at en afgørelse indeholder flere forhold, såsom gentagelse mens sagen verserer, er alle forhold medregnet. Langt de fleste sager vedrører motorførere, men i løbet af årene 1979-2005 har der årligt i alt været mellem 2 og 13 sager, der vedrørte knallertførere og cyklister. Disse afgørelser er inkluderet i figuren.

Desværre er der i statistikken ingen oplysninger om, hvilke stoffer det drejer sig om i afgørelsen, denne information ville kræve indblik i den enkelte retssag. Derimod findes der en enkelt undersøgelse (5), hvor alle blodprøver, der i én uge i 1996 var indkommet til Retsmedicinsk Institut med begæring om analyse for alkohol, også blev analyseret for medicin og andre euforiserende stoffer. I 20% af prøverne, der var positive for alkohol, blev der også fundet andre stoffer end alkohol, hyppigst benzodiazepiner og hash.

Referencer

1. Assum T (Ed.), Houwing S, Mathijssen MPM, Buttress SC, Sexton B, Tunbridge RJ and Oliver J (2005). The prevalence of drug driving and relative risk estimations. A study conducted in The Netherlands, Norway and The United Kingdom. IMMORTAL Rapport D-R4.2. www.immortal.or.at.
2. Behrendorff I (2001). Medicin og narkotika blandt bilister. Rapport 3/2001. Danmarks TransportForskning.
3. Christophersen AS et al. (1999). Drugged driving in the Nordic countries - a comparative study between five countries. Forensic Science International 106, pp.173-190.
4. Drummer O (2002). Involvement of Drugs in Accident causation. Paper presented at the 2nd Australasian Conference on Drug Strategy. Perth, West Australia.
5. Rigspolitechefen (1983-2005). Politiets årsberetning 1982-2005. København.